

Wstęp

Niniejsza praca wpisuje się w nurt naukowych dyskursów nad zakresem i formą współczesnej psychoterapii i socjoterapii. Zdajemy sobie sprawę, że zakres poruszanych w tej publikacji treści nie wyczerpuje całego spektrum problematyki, a zawarte w pracy zagadnienia zostały wybrane i wyselekcjonowane z uwzględnieniem aktualnych kierunków rozwoju tych dyscyplin, a także występujących współcześnie problemów i trudności w pracy klinicznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych.

Monografia składa się z dwóch części. W pierwszej, zaproszeni do współpracy autorzy skupili się na przedstawieniu teoretycznych aspektów związanych z procesami psychoterapii i socjoterapii, m.in. założeń, celów, zakresu oddziaływania, a także metod i technik. W części drugiej, w poszczególnych rozdziałach przedstawiono informacje związane z praktyką pracy terapeutycznej, odnosząc się do wybranych obszarów problemowych.

W rozdziale pierwszym zatytułowanym *Psychoterapeuta i socjoterapeuta – cechy i kompetencje osób skutecznie pomagających* autorki – Katarzyna Waszyńska i Monika Filipiak – po przedstawieniu założeń i celów psychoterapii i socjoterapii, odnoszą się do przedstawienia osoby terapeuty jako inicjatora i „narzędzia zmiany” w kontekście jego kompetencji, umiejętności, zasobów, a także podejścia do pomagania.

Dariusz Skowroński i Katarzyna Waszyńska, autorzy drugiego opracowania zatytułowanego *Wprowadzenie do poradnictwa i psychoterapii przez internet – podstawowe założenia i implikacje kliniczne*, przybliżają zjawisko pomocy psychologicznej oferowanej przez internet, wskazując na wyzwania, możli-

wości i ograniczenia tej formy pomocy. Autorzy przytaczają również przykłady psychologicznych interwencji online.

W kolejnym artykule, *Terapia rodzinna*, Agata Woźniak analizuje różne podejścia do pojęcia *terapia rodzinna*, przedstawia jej ogólne cele, etapy rozwoju, a także różne modele teoretyczne.

Następny rozdział, *Poradnictwo i terapia seksuologiczna. Główne założenia teoretyczne i metody pracy*, autorstwa Dariusza Skowrońskiego i Katarzyny Waszyńskiej – jest poświęcony przedstawieniu koncepcji i teorii psychologicznych, stanowiących bazę do pomagania ludziom w obszarze seksualności.

Ci sami autorzy w kolejnym artykule zatytułowanym *Czteropoziomowy model interwencji w poradnictwie i terapii seksuologicznej*, kontynuują wspomnianą wyżej tematykę, skupiając się na zaprezentowaniu stosowanego w praktyce krajów anglosaskich modelu PLISSIT (*Permission, Limited Information, Specific Suggestions, Intensive Therapy*), stworzonego na potrzeby pracy z osobami, które mają problemy seksualne.

Rozdział szósty, autorstwa Katarzyny Waszyńskiej, Przemysława Burego i Moniki Filipiak, *Socjoterapia a psychoterapia – refleksje teoretyczne*, traktuje o miejscu, jakie socjoterapia zajmuje w szeroko rozumianej pomocy psychopedagogicznej, oraz jej powiązaniach z psychoterapią. Uwagę skupiono głównie na wyróżnieniu czynników wpływu socjoterapeutycznego, przy założeniu, że praktyka socjoterapii jest przede wszystkim ateoretyczna (tj. nie zakłada żadnych hipotez o zależnościach) oraz empiryczna (nawiązuje do wyników badań nad psychoterapią).

Przedostatni rozdział, *Metody i techniki w socjoterapii*, autorstwa Katarzyny Poniatowskiej-Leszczyńskiej, ukazuje różnorodność metod i technik stosowanych w pracy socjoterapeutycznej z dziećmi i młodzieżą, z uwzględnieniem ich aktualnych potrzeb oraz dynamiki rozwoju grupy.

W ostatnim rozdziale pierwszej części, *Diagnozowanie procesu grupowego w socjoterapii. Wskaźniki etapów rozwoju grupy adolescentów*, Barbara Jankowiak i Emilia Soroko akcentują znaczenie diagnozowania procesów grupowych w socjoterapii (a szczególnie diagnozy etapów rozwoju grupy), jako ważnej kompetencji wpływającej na efektywność pomocy, umożliwiającej dobór metod i technik pracy, jak i dostarczającej narzędzi do rozumienia dynamiki grupy.

Druga część monografii poświęcona jest omówieniu zagadnień zdrowia i zaburzeń, a także zaprezentowaniu konkretnych metod i technik w kontekście występujących trudności i problemów. Materiał ten zawiera wiele cennych pod kątem klinicznym informacji, które mogą być przydatne dla pedagogów, psychologów oraz lekarzy w ich praktyce edukacyjnej i terapeutycznej.

Część tę otwiera artykuł Ewy Kasperek-Golimowskiej *O różnych ujęciach zdrowia psychicznego*, w którym autorka dokonuje analizy różnych koncepcji zdrowia, przedstawiając wiele możliwych podejść do tej problematyki. W kolejnym rozdziale Ewa Kasperek-Golimowska wskazuje, że mimo subiektywnych opinii wielu Polaków o dobrym samopoczuciu, obiektywne dane statystyczne pokazują ogromną skalę potrzeb w zakresie ochrony zdrowia psychicznego. Autorka za T. Szafrzańskim stawia tezę, że prewencja i profesjonalne leczenie zaburzeń psychicznych są jednymi z największych wyzwań z zakresu zdrowia publicznego w XXI wieku.

W następnym rozdziale, autorstwa Agnieszki Blei, zaprezentowano zasady i fazy ericksonowskiego podejścia do psychoterapii w kontekście procesu terapeutycznego, dotyczącego ośmioletniej pacjentki z fobią szkolną i problemami psychosomatycznymi oraz problemów jej rodziny.

Artykuł Katarzyny Szymańskiej i Lucyny Lipman, *Dziecko w sytuacji rozwodu i emigracji zarobkowej rodziców – ericksonowski model terapeutycznej pracy z rodziną*, przedstawia terapeutyczne i superwizyjne doświadczenia autorek, powstałe pod wpływem kilkuletniej pracy z rodzinami, których struktura została zachwiana przez decyzje związane z rozwodem lub emigracją zarobkową rodziców. Opisano przypadki prowadzone z wykorzystaniem założeń strategicznej terapii rodzin, wywodzącej się ze szkoły ericksonowskiej.

Kolejny artykuł, autorstwa Aliny Rękoś, *Gdy (nie)jedzenie staje się problemem. Praca terapeutyczna z pacjentką chorą na anoreksję*, zawiera opis procesu terapeutycznego siedemnastoletniej pacjentki z rozpoznaniem anoreksji, od momentu zgłoszenia do psychologa, przez postawienie diagnozy i prowadzenie psychoterapii (zarówno indywidualnej, jak i rodzinnej), do jej pomyślnego zakończenia. W artykule ukazano znaczenie relacji terapeutycznej oraz techniki i strategię w odniesieniu do prowadzonej psychoterapii behawioralno-poznawczej oraz systemowej.

Problematykę traumatycznych doświadczeń u dzieci podjęły również Barbara Jankowiak i Anna Gulczyńska w artykule *Psychoterapia dziecka – ofiary przemocy seksualnej*, w którym opisały główne założenia leczenia traumy u dzieci oraz formy psychoterapii dziecka – ofiary przemocy seksualnej.

Specyfikę zindywidualizowanej pomocy psychologicznej udzielanej pacjentom onkologicznym i ich rodzinom przedstawiła Dorota Gołąb z Wielkopolskiego Centrum Onkologii w artykule zatytułowanym *Praca z pacjentem onkologicznym i jego rodziną*.

W artykule *Współczesne uzależnienia behawioralne. Specyfika pracy terapeutycznej z pacjentem uzależnionym behawioralnie*, który stanowi ostatni rozdział niniejszej monografii, opisano podstawowe mechanizmy psychologiczne wybranych uzależnień behawioralnych. Informacje zaprezentowane przez

Ewę Miturską są poparte najnowszymi doniesieniami teoretycznymi i empirycznymi w tym obszarze.

Wszystkich autorów tekstów zawartych w tej książce łączy naukowe i kliniczne zainteresowanie człowiekiem i jego funkcjonowaniem w obszarze zdrowia i zaburzeń. Mamy nadzieję, że dzięki takiemu podejściu, publikacja ta ma szczególnie humanistyczny charakter.

Pragniemy serdecznie podziękować autorom artykułów, którzy zgodzili się współtworzyć to przedsięwzięcie. Niniejsza pozycja powstała dzięki ich wiedzy, doświadczeniu i pracy.

Książka ta została wydana także dzięki zaangażowaniu i życzliwości Dziekana Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, prof. zw. dra hab. Zbyszko Melosika, któremu również chcielibyśmy złożyć podziękowania.

Katarzyna Waszyńska, Monika Filipiak